

L'enigma de l'esquifrènic transició

Aquesta foto de l'any 1980 és el foragitat: el que no volíem o no sabíem veure. L'enigma de la transició. Des d'aleshores, en el nostre esperit, hi perviuen els interrogants, que creixen com monstres. La foto que avui ens arriba d'aquell passat és una revelació. Conté totes les respostes. És infinita. Com un joc de miralls etern.

Un dia van demanar a Salvador Dalí: si s'incendiés el Museu del Prado, i només pogués salvar-ne una obra, quina seria? Ell respirà a fons cerimoniosament, esbatanant els ulls d'aquella manera, i d'un cop sec, com fuetejant amb ràbia l'entrevistador, va dir: 'L'aire contingut a "Las Meninas" de Velázquez.' Clavat. Precís. Segur. Brillant. Aquesta és la primera cosa que em va venir al cap, quan vaig poder alliberar els meus ulls de l'atracció hipnòtica d'aquella foto. O de l'aire que s'hi contenia. És al MACBA a l'extraordinària exposició sobre el Centre Internacional de Fotografia de Barcelona (1978-1983). És de la sèrie 'El Mental', realitzada pels fotògrafs Jesús Atienza, Pep Cunties i Eduardo Subías, l'any 1980, sobre l'Institut Mental de la Santa Creu. No recordo haver estat mai tan visceralment atret i intrigat per una foto. Era una sensació nova, acompanyada d'un sentiment de desolació, com un calfred a l'ànima. Jo no he estat mai en aquell manicomi, però l'aire m'és familiar, com si hi hagués estat en un altra vida. Kafka deia que fotografiem coses per foragitar-les de l'esperit. Aquesta foto de l'any 1980 és el foragitat: el que no volíem o no sabíem veure. L'enigma de la transició. Des d'aleshores, en el nostre esperit, hi perviuen els interrogants, que creixen com monstres. La foto que avui ens arriba d'aquell passat és una revelació. Conté totes les respostes. És infinita. Com un joc de miralls etern. Blanc i negre. Sensació de fred i de soledat. Espai vigilat, manca de llibertat. És una sala gran, un espai comú del manicomi. També podria ser un col·legi, un convent, una presó, una caserna o un hospital. Avui seria un museu. Al mig, frontal, hi ha un gran finestral molt elevat. Per a obrir-lo cal enfilem-se a un tamboret. Porticons oberts de bat a bat. Al carrer potser fa sol, però els raigs no hi entren. Dos sofàs grans de skay i dos bancs d'església, encarats per a reunir-se a conversar. O mirar-se. Assegudes als sofàs, dues dones vulgars, d'aquelles que es desaven el mocador a la màniga. Vestits senzills, faldilla i jersei. Els cabells llisos, pentinats enrere, com els homes. Miren a terra, capficades en el seu món particular. L'una ens dona l'esquena. O el clatell. L'altra seu a la punta del segon sofà, de perfil, amb les mans recollides a la falda. A prop seu, com una amiga que els volgués explicar alguna cosa, treu el cap una estufa de butà rudimentària. Una simple bombona amb rodes i una placa infraroja al damunt. L'aire s'intueix resclosit, gèlid. Ferums de lleixiu, 'vicks vaporub', bullit de col i colònia a lloure floten entre vapors de gas butà, d'aquells que fan venir mal de cap. A l'esquerra, hi ha un mirall de paret. Gran. Vertical. S'hi reflecteix la imatge d'un jove, d'esquena a les dones i al finestral. Dret, amb les mans als malucs, com el torero que acaba de matar el toro. Els cabells, l'abric, la postura... deu ser el fotògraf. Mira cap a l'esquerra, lluny, molt més enllà del marge de la foto. A la dreta de l'escena hi ha una tauleta de televisió, de potes molt llargues i escanyolides, més altes que una persona. De les que hi havia a bars i casinos de poble. A sobre, presidint des del púlpit, un televisor d'antena de banyes. És engegat. A la pantalla, l'aparició casual d'un home amb bigoti, ulleres grosses de pasta, cabells engominats i una mica llargs. Duu el coll de la camisa per damunt de l'americana. Té les mans plegades a l'alçada de la boca i amb l'esquerra sosté una cigarreta. És com si parlés a les dues dones d'allà baix. Les fulmina amb els seus immensos ulls de miop. Les boges no l'escolten, no l'entenen, fan com si no hi fos. Ni s'immuten. Fa molts anys que ni parlen ni escolten. Tenen la vista al·lucinada, clavada a terra, a l'espera d'un senyal misteriós, com si aquell home els fes por. L'home és en Joan Fuster.

3 febrer 2012

Una notícia de VilaWeb.com
Edició GENERAL
<http://www.vilaweb.cat>
[Enllaç permanent](#)